

Effektrapport för Hörselskadades Riksförbund (HRF)

Namn: Hörselskadades Riksförbund (HRF)

Organisationsnummer: 802004–4510

Juridisk form: ideell organisation

Hörselskadades Riksförbund (HRF) är hörselskadades befrielseörelse. En ideell, partipolitiskt och religiöst obunden intresseorganisation för alla med hörselnedsättning, tinnitus, ljudöverkänslighet och Menières sjukdom. Vi är också till för föräldrar till hörselskadade barn och andra närstående.

HRFs främsta syfte är att tillvarata hörselskadades intressen. Att visa vägen till ett hörselsmart samhälle, där alla hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet så att ingen behöver känna sig utanför på grund av sin hörselskada.

Ända sedan organisationen bildades 1921 har HRF verkat för att riva hinder och öppna dörrarna till en bättre framtid för hörselskadade, både i Sverige och i övriga världen. Delaktighet och hörselsmarta lösningar var A och O för Gerda, Alma och de andra eldsjälarna som lade grunden till vår organisation för 100 år sedan. De skapade mötesplatser för hörselskadade, tillämpade ny teknik och stärkte hörselskadades kompetens och självförtroende. De var ständigt i rörelse – framåt. Vi är besjälade av precis samma strävan än idag. Också i dag sätter vi fokus på att stärka den hörselskadade individen, genom kunskap, gemenskap och egenkraft. Också i dag agerar vi för att förändra samhället, så att hörselskadade får bättre villkor.

För ett hörselsmart samhälle med full delaktighet och jämlikhet

Idag uppstår många situationer där samhället inte är inkluderande för landets 1,5 miljoner hörselskadade och det är vanligt att hörselskadades behov förbises, lågprioriteras eller till och med avfärdas.

Det leder till att de flesta hörselskadade upplever hinder för kommunikation och delaktighet i sitt dagliga liv. Det är också många som upplever sin hörselskada som ett socialt stigma, något som de känner att de behöver dölja, bagatellisera eller till och med skämmas över inför andra.

Vi i HRF vill att alla hörselskadade ska kunna känna sig starka, trygga, delaktiga och jämlika med andra. Fria att leva sina liv utan onödiga hinder, med hörselsmarta strategier och lösningar för en väl fungerande vardag, och med mod att vara öppna om sin hörselskada och sina behov. Detta gäller oavsett typ och grad av hörselskada, i alla skeden av livet.

HRF är en drivande kraft i arbetet för ett hörselsmart samhälle, präglad av respekt för hörselskadades behov och rättigheter. Det gör vi genom att:

- **Påverka:** HRF påverkar politiker och andra beslutsfattare på alla nivåer i samhället, genom att presentera fakta, förklara och argumentera. Vi talar om hur det är – och hur det borde vara. Vi väcker opinion och ger hörselskadade en stark röst i samhällsdebatten.

- **Upplysa:** HRF sprider välunderbyggd kunskap om hörselskadade och hörselskador. Vi gör undersökningar, klargör sammanhang och visar vägen till förbättringar. Som ett led i detta upplysningsarbete tar vi initiativ till och stödjer hörsselforskningen. Vi ger också ut Auris, en tidskrift om och för hörselskadade.
- **Stödja:** HRF ger stöd till enskilda hörselskadade och anhöriga. Vi stärker enskilda så att de utvecklar kompetens och insikt samt får självförtroende att påverka och förbättra den egna vardagen. Det gör vi bland annat i våra föreningar och i våra diskussionsgrupper på Facebook, som erbjuder gemenskap och erfarenhetsutbyte, samt via HRFs rådgivningstjänst Hörsellinjen och HRFs juristkonsult, som ger medlemmar juridiskt stöd i socialförsäkringsfrågor. På så sätt påverkar vi samhället, en person i taget.

I ett hörselsmart samhälle ser vi:

- **Bra hörselvård** – Landstingets specialistvård för hörselskadade är livsviktig för hörselskadade. Genom rätt insatser i rätt tid kan människor med olika typer av hörselskador få en bra tillvaro med fungerande kommunikation och delaktighet, och undvika onödig ohälsa och utanförskap.
- **Hörselsmart utformning** – Tillgängliga och användbara lokaler, miljöer, produkter och tjänster i samhället är en förutsättning för full delaktighet för hörselskadade. Det är viktigt att det finns textning, bättre hörbarhet, teleslingor och tolkservice för att hörselskadade ska kunna ta del av information och delta i det offentliga samtalet. Och delaktighet är i sin tur en förutsättning för ett öppet, demokratiskt och jämlikt samhälle, där hörselskadade är fria att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter.
- **Delaktighet i utbildning** – Väl fungerande kommunikation är helt avgörande i all slags utbildning och annan pedagogisk verksamhet för att hörselskadade barn och vuxna ska kunna prestera och vara delaktiga i undervisning och skolmiljö på samma sätt som andra. Detta lägger grunden för att hörselskadade kan utbilda sig med optimala förutsättningar för personlig, akademisk och social utveckling.
- **Ett hållbart, hörselsmart arbetsliv** – Möjlighet till tidig rehabilitering samt olika typer av stöd i arbetslivet är avgörande för att hörselskadade ska ha likvärdiga möjligheter att arbeta, göra karriär och vara delaktiga i arbetslivet, precis som andra. Det minskar också risken för ohälsa, samtidigt som hörselskadade arbetstagare får möjlighet att utveckla sin kompetens, trivas och prestera fullt ut under ett långt arbetsliv. Hörselfrågorna behöver därför vara en självklar del av det systematiska arbetsmiljöarbetet på varje arbetsplats, så att arbetsgivare och fack kontinuerligt arbetar för att utveckla hållbara, hörselsmarta arbetsmiljöer, med god ljudmiljö, hörhjälpmedel, kunskap om hörselskadades behov och ett öppet, inkluderande arbetsklimat.
- **Tillgänglig och trygg vård och omsorg** – Kommunikation är viktigt för alla människors trygghet. Men i situationer då vi behöver vård och omsorg är det särskilt viktigt att det är enkelt att ta del av information och kommunicera, både med vårdpersonal och närstående. Goda förutsättningar för kommunikation minskar risken för allvarliga missförstånd om sjukdomstillstånd, läkemedel med mera. Det skapar också delaktighet och möjliggör patientinflytande, som är en lagstadgad rättighet. All hälso- och sjukvård samt vård- och omsorgsverksamhet behöver vara tillgänglig för hörselskadade. Kunskapsnivån måste vara särskilt hög inom verksamhet som riktar sig till målgrupper där det kan antas finnas många hörselskadade, till exempel äldre. Det är också viktigt att det är enkelt för äldre och andra vård-/omsorgstagare att

få praktiskt stöd med hörapparater, hörselimplantat, hörhjälpmedel, tillgänglighet med mera i sitt hem/boende.

- **Kunskap, forskning och utveckling** – Kunskap är grunden för positiv utveckling. Genom statistik, faktainsamling, undersökningar och analyser blir det möjligt att upptäcka brister, se sammanhang och möjligheter samt att fatta välgrundade beslut. Forskning och utveckling ökar vår kunskap och banar väg för framsteg, vilket i sin tur kan ge högre livskvalitet för hörselskadade, på både kort och lång sikt. Att främja, initiera, medverka i och ekonomiskt bidra till forskning och utveckling är därför en central del av HRFs arbete för ett hörselsmart samhälle, där hörselskadade kan leva i full delaktighet och jämlikhet.

Organisation och resurser

Sveriges största organisation för hörselskadade

HRF är Sveriges största organisation för hörselskadade med cirka 22 000 medlemmar. Här berättar några av våra medlemmar vad de tycker är det bästa med HRF: https://youtu.be/pwLL9CKcM_k

Våra 22 distrikt och 169 föreningar bedriver mycket ideellt arbete med gemenskap, engagemang och hörselsmart kunskap som grund. De är viktiga mötesplatser, där hörselskadade kan umgås under tillgängliga former, med bra ljud, ljus, text och tolkning. Sociala oaser, där medlemmar utbyter skratt och erfarenheter med andra i samma situation. De sprider också hörselsmart kunskap, bland annat genom föredrag, utbildningar och råd och stöd till enskilda, samt driver intressepolitiska frågor på kommunal och regional nivå. Våra lokala och regionala företrädare gör även en viktig insats genom att delta i olika brukarråd på kommun- och landstingsnivå.

HRFs förbundsstyrelse är organisationens högsta beslutande nivå mellan kongresserna och leder förbundets verksamhet, med stöd av förbundskansliet. Förbundet bevakar och driver hörselskadades frågor på rikspanet, samlar och sprider kunskap om hörselskadade, samordnar organisationens verksamhet och ger stöd till föreningar och distrikt.

HRFs bolag och stiftelser

HRF har två helägda bolag: *HRF Hörteknik AB* som bedriver försäljning av hörhjälpmedel och batterier och *Forskningsinstitutet Hörselbron AB* som bedriver forskning, utveckling och kvalitetsutvärdering inom teknisk audiologi och hörteknik.

HRF har också flera stiftelser:

Hörseliforskningsfonden som HRF instiftade 1989 i syfte att främja forskning och utveckling som kan bana väg för bättre livsvillkor för hörselskadade. Fonden fördelar varje år anslag till medicinsk, beteende-vetenskaplig och teknisk forskning inom hörselområdet. 2020 delade fonden ut totalt 1 183 000 kr till fyra olika forskningsprojekt. Hörseliforskningsfonden delar även ut Stora Hörselpriset till en eller flera forskare som har gjort ”betydande forskningsarbete inom hörselområdet som direkt eller på sikt kan anses ha stor positiv påverkan på hörselskadades vardag”.

Övriga stiftelser. HRF har stiftelser som delar ut stipendier till hörselskadade, döva och vuxendöva samt till föräldrar till hörselskadade och döva barn. I första hand ges bidrag till utlandsstudier, språkresor och till teckenspråkskurser för föräldrar till hörselskadade och döva barn.

Samarbeten med andra organisationer och rörelser

HRF är en drivande kraft inom funktionshinderrörelsen och har ett gott samarbete med andra hörselskadeorganisationer, både i Sverige och internationellt. Dessa samarbeten gör oss starkare när vi driver frågor som rör rättigheter och möjligheter för personer med funktionsnedsättning i allmänhet och hörselskadade i synnerhet.

HRF har också ett utvecklingssamarbete med partnerorganisationen ASHICO (Asociación de Hipoacúsicos Cochabamba) i Bolivia. I samarbetet ingår även hörselöreningarna i La Paz (AHLP) och Santa Cruz (ASHICRUZ). Samarbetet finansieras med medel från Sida/Forum Syd genom MyRight. Projektets syfte är att stärka föreningarna för hörselskadade i Bolivia så att de kan förbättra situationen för hörselskadade i Bolivia. Med stöd av HRF har ASHICO och tre andra föreningar för hörselskadade i Bolivia under året 2020 bildat ett riksförbund som ett steg på vägen i arbetet för att förbättra hörselskadades levnadsvillkor i Bolivia.

Finansiering

Gåvor från enskilda utgör en stor del av finansieringen av HRFs arbete för hörselskadade. HRF har också intäkter i form av statsbidrag, medlemsavgifter, fondutdelningar, vissa försäljningsintäkter och, periodvis, projektmedel.

Utveckling av verksamhet, resultat och ställning de senaste fem åren:

	2020	2019	2018	2017	2016
Antal medlemmar	22 374	23 008	23 635	24 244	24 696
Gåvor och bidrag (tkr)	50 580	53 907	56 638	59 383	55 482
Totala verksamhetsintäkter (tkr)	53 841	58 276	60 987	63 851	61 690
Årets resultat (tkr)	988	-180	4 070	5 224	-5 706
Eget kapital (tkr)	29 359	28 370	28 550	24 480	19 256
Balansomslutning (tkr)	37 197	38 794	36 871	33 363	27 141
Balanserad kapital/ rörelsens kostnader i procent	40,9	36	38,5	30,5	25,7
Soliditet i procent	78,9	73,1	77,4	73,3	70,9

Verksamhetsåret 2020

Hörselskadades Riksförbund (HRF) åtnjuter högt anseende bland allmänheten. Det visar Kantar Sifos Anseendeindex för intresseorganisationer 2020, där HRF hamnade på fjärde plats av 33 förbund. HRF fick också högre poäng än någonsin tidigare.

Undersökningen visar att svenska folket har en stark tillit till och respekt för organisationen i allmänhet, och anser att HRF har mycket stor trovärdighet i media. Andra faktorer som ger HRF högt anseende är att vi driver aktuella och viktiga frågor, våra värderingar (etik och moral) och att vi fyller en viktig funktion för våra medlemmar, nu och i framtiden.

Undersökningen visar också att HRF behövs även i kristider. 2020 års undersökning genomfördes i april, när coronakrisen redan var ett faktum. Det visar att allmänheten inser att vårt arbete för hörselskadade och ett hörselsmart samhälle är viktigt och relevant i alla tider, även i tider av kris och pandemi.

I HRFs Novusundersökning om hörselskadade i coronatider i juni 2020 uppgav över 80 procent av medlemmarna att deras intresse för att vara med i HRF var oförändrat. Åtta av tio av dessa svarade att i kristider känns det ännu viktigare än tidigare att vara medlem i en organisation som arbetar för att värna hörselskadades rätt till hörselvård, hjälpmedel, textning med mera.

Denna starka position har HRF fått genom målmedvetet, långsiktigt arbete för att förbättra hörselskadades villkor inom olika områden.

HRF har bland annat åstadkommit följande under det senaste året:

Hörselvård

- **Stöd för HRFs arbete mot system med hörselcheckar**

HRF länge har påtalat allvarliga problem med systemet med hörselcheckar, kallat "Fritt val av hjälpmedel" som tillämpas i både Skåne och Stockholms län, och uppmanat ansvariga politiker att avskaffa Fritt val inom hörsel vården. Trots att utredning på utredning har visat på de allvarliga problem som finns inom detta system har politikerna i både Stockholm och Skåne valt att behålla hörselcheckarna.

I februari 2020 fick HRF medhåll även av Etiska rådet i Region Skåne som tog avstånd från systemet med hörselcheckar i Skåne. Det saknas "en etisk, juridisk, hälsoekonomisk och medicinsk bedömning" av systemet med hörselcheckar Rådet uppmanade regionen att tillsvidare upphöra med så kallad "medfinansiering av hörapparater". Att Etiska rådet i Region Skåne tagit avstånd från hela systemet med hörselcheckar innebär ett mycket kraftfullt ställningstagande, som bekräftar HRFs kritik. I slutet på 2020 kom även kritik från Region Skånes revisorer. som har tittat på de tio vårdvalen i Skåne – bland annat audionommottagningar. De konstaterade att risken är stor att oseriösa aktörer inom Region Skånes vårdval inte upptäcks i tid eller får för mycket pengar. Det finns inte heller någon koll över vilka klagomål de privata vårdgivarna får in från patienterna.

HRFs kritik mot Fritt val har dessutom fått starkt stöd av såväl Statens medicinsk-etiska råd som Socialstyrelsen, som konstaterar att Fritt val innebär "att grundläggande principer om vårdetik är svåra att upprätthålla" samt att systemet inte ökar valfriheten utan riskerar vårdkvaliteten. Även den statliga Hjälpmedelsutredningen (2017) anser att Fritt val "inger betänkligheter från såväl ekonomisk som etisk synpunkt". Samtliga tre instanser refererar till HRFs faktaunderlag och argument, och lägger stor vikt vid HRF som kunskapskälla.

HRFs rapporter och avslöjanden om Fritt val har under de gångna åren fått stort genomslag i media, vilket har bidragit till att vi har lyckats stoppa spridningen av detta system till andra delar av landet.

- **Starkt stöd för HRFs kritik mot ojämlika avgifter**

Hörselskadade får betala olika mycket i olika delar av landet för att få hörselvård. HRF har länge riktat skarp kritik mot dessa avgiftsskillnader, och såväl Socialstyrelsen som den statliga Hjälpmedels-utredningen instämmer i kritiken.

Socialstyrelsen har konstaterat att helt olika avgifter för hörapparatutprovning i olika delar av landet är en ojämlikhet som inte är förenlig med syftet bakom de styrdokument och regler som landsting/regioner har att följa. Hjälpmedelsutredningen föreslog att inga avgifter ska få tas ut av barn eller av personer som är 85 år och äldre, samt att avgifter för behovsbedömning och förskrivning av hjälpmedel ska omfattas av högkostnadsskyddet för öppenvård.

HRF har tagit strid mot ett orättvist avgiftssystem, som infördes i Region Örebro hösten 2019. Det är ett system med ”abonnemangsavgift”, som innebär att hörselskadade med hörapparater måste betala en månadsavgift, som regionen fortsätter att ta ut länge efter att regionens kostnad för hörapparaterna är täckt. Följden blir att många betalar sina hörapparater flera gånger om. En del tvingas betala för hörapparater som är så gamla att de sedan länge är avskrivna. HRF har under 2020 varit drivande i striden mot abonnemangsavgiften, som slår hårt mot alla hörselskadade, inte minst låginkomsttagare. Vi har dragit regionen inför domstol och stöttat enskilda hörselskadade som har valt att överklaga den orättvisa och betungande månadsavgiften. HRF har även publicerat information om hur det går till att bestrida fakturorna på HRFs webb.

Problemen med regionernas avgiftssystem som undergräver hörselskadades lagstadgade rätt till vård, har också tagits upp med socialminister Lena Hallengren.

- **Unik statistik från HRF stärker svensk hörselvård**

HRF är sedan länge den främsta källan till statistik om hörselvård och hörselskadade i Sverige. I 20 års tid har förbundet gjort undersökningar om hörselskadade och hörselvård och sammanställt statistik från alla regioner/landsting, på ett sätt som ingen myndighet eller annan samhällsaktör har gjort.

HRFs rapporter med statistik och analyser utgör ett viktigt underlag för statliga utredningar, myndigheter, forskare och andra instanser i samhället. De har också bidragit till att lyfta fram behovet av hörselvård i media runt om i landet. Detta har bland annat bidragit till att utprovningen av hörapparater, inte minst dubbla hörapparater, har ökat markant.

Även 2020 har HRF samlat in och sammanställt statistik och fakta om hörselskadade och hörselskadades villkor. Vi har samlat in statistik från alla regioner angående hörapparatutprovning samt statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB) om bland annat antal och andel hörselskadade i landet. Statistiken har bearbetats, analyserats och därefter presenterats för HRFs distriktsrepresentanter, SRAT Audionomerna och regionernas hörselvårdschefer. Vi har även genomfört en kartläggning av hörselvårdsavgifter 2020 och uppdatering av regler för hörselvård i de olika regionerna som publicerats på HRFs webb.

Ett kunskapsunderlag och fem punkter för mer och bättre CI-vård i hela landet presenterades av HRF på internationella CI-dagen i februari. Bland annat har resultaten använts för politisk påverkan i Västra Götalandsregionen.

- **Hörseltest på webben**

Under 2020 genomfördes ungefär 40 000 hörseltester på www.horseltestaren.se. HRFs digitala, vetenskapligt validerade gör-det-själv-test ”Hörseltestaren”. Testet utvecklades i samarbete med Forskningsinstitutet Hörselbron i syfte att få fler att testa hörseln och ta tag i eventuella hörselproblem. Det innebär att omkring 650 000 personer har testat hörseln med HRFs digitala gör-det-själv-test sedan det lanserades 2009.

Hörselsmart utformning

- **Ökade lagkrav om textning på webben**

HRF har arbetat för lagkrav om att texta nyheter och annat videomaterial på webben och tack vare vårt arbete har flera steg tagits framåt i rätt riktning.

I januari 2019 fick Sverige en ny lag om ”tillgänglighet till digital offentlig service”, där HRF lyckades få igenom tydliga krav på att myndigheter ska texta på webben, i appar och i sociala medier. Lagen är en följd av EUs webbtillgänglighetsdirektiv, som gäller för alla EU-länder från 23 september 2018. Men i motsats till EU-direktivet ställer den svenska lagen tydliga krav på textning av filmer, ljudfiler med mera på webben, i appar, poddar och på sociala medier, vilket är en direkt följd av HRFs påverkansarbete. Från och med den 23 september 2020 måste alla offentliga webbplatser ha textning på sina videos. Direktivet innebär också krav på att en tillgänglighetsredogörelse ska finnas på respektive webbplats samt att det ska vara enkelt att anmäla brister gällande textning. Med anledning av det nya direktivet uppmanade HRF enskilda personer att anmäla när textning saknas på alla offentliga webbplatser. Information om hur en anmälan går till har publicerats i HRFs kanaler.

I oktober 2020 antog Riksdagen den moderniserade radio- och tv-lagen som innebär att textningskrav kan ställas på beställ-tv (play-tjänster) och därmed också på olika typer av webb-tv sändningar.

- **Ändring av yttrandefrihetsgrundlagen öppnar för mer textning**

Hösten 2018 beslutade riksdagen om en grundlagsändring som innebär att det går att lagstifta om krav på tillgänglighet både i tv och på webben. Beslutet innebar en stor och viktig framgång för HRF, som under lång tid har arbetat för att det ska bli möjligt att lagstifta om textning av de program, filmer och tv-sändningar som erbjuds via webben.

Hösten 2020 vann HRF ytterligare en framgång i arbetet för mer textning när 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté lade fram sitt slutbetänkande. Helt enligt HRFs krav föreslogs en teknik-neutral vidaresändningsplikt av textningen som omfattar hela kedjan från programföretag till publik. Dessutom hade utredningen även lyssnat på HRFs krav på en ändring i yttrandefrihetsgrundlagen som möjliggör för regeringen att ställa krav på Sveriges Radio att tillhandahålla textning/transkribering av deras sändningar på sin webbplats.

- **Textad regional-tv**

HRF har sedan länge drivit krav på textning av regionala nyheter i SVT, men SVTs besked har ständigt varit att tekniken inte medger textning av 21 parallella direktsändningar.

Tack vare HRFs förslag om autotextning såg SVT en möjlighet att komma framåt. Och efter en hel del testning, med hjälp av en panel av HRFare, kunde tjänsten lanseras för alla lokala sändningar i mitten av december. Detta är en stor framgång för HRFs opinionsarbete som pågått under en längre tid.

- **Tydligare tal i SVT**

Bättre hörbarhet, med tydligt tal och mindre bakgrundsljud, är ett krav som HRF har diskuterat med SVT under många år. Digital teknik gör det nu möjligt att till viss del separera det talade ljudet från övrigt ljud, och ge tittaren möjlighet att själv välja ljudbild. HRF föreslog att en sådan funktion skulle utvecklas och har under året deltagit i en arbetsgrupp hos SVT i syfte att utveckla

tjänsten Tydligare Tal. Förbundet har sedan arbetat för att tjänsten ska inkludera fler av SVT:s program och att information om tjänsten ska spridas till allmänheten. Under hösten tog SVT fram en samlingssida för Tydligare tal för att skapa en tydlig översikt och en ny funktion som gör att ordet "tydligare tal" får en tydligare träff i sökfunktionen på SVT:s webbplats. SVT planerar att successivt utöka tjänsten till fler program på fler plattformar. Framtidens public service-tv kommer att vara mer hörbar, tack vare HRFs påverkansarbete.

- **Tillgänglig radio**

HRF driver krav på att Sveriges Radio ska erbjuda text för att leva upp till kravet i deras sändningstillstånd "att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare". Alla som vill ska kunna ta del av nyheter, vetenskap, kultur, humor, dokumentärer, debatter och allt annat som sänds public service-radio. Det är viktigt för hörselskadade, men det skulle även gynna SR:s hörande publik som då kan ta del av public service-radio i olika format, även när de inte kan lyssna. Att det som är värt att sända i radio också är värt att texta har vi vunnit gehör för på flera fronter. Bland annat har kulturdepartementet gett besked om att regeringen vill ändra grundlagen så att det är möjligt att ställa tydliga krav på att alla medier, inklusive Sveriges Radio, ska vara tillgängliga för alla i samhället. Även generaldirektören för Myndigheten för press, radio och tv (MPRT), ger starkt stöd till HRFs linje, att radio kan och bör tillgängliggöras i textform.

Sommaren 2020 tog Sveriges Radio fasta på HRFs förslag att prova olika metoder för att texta/transkribera radio. Ett pilotprojekt med sikte på att tillgängliggöra "Vinter i P1" genomfördes under hösten. Med utgångspunkt i detta projekt fortsätter HRF att arbeta för att Sveriges Radio att tillgängliggöra sina radioprogram via textning och transkribering

- **Efter HRF-kritik fick Boxers kunder byta box utan textning**

Under 2019 kontaktades HRF av flera hörselskadade som har Boxer via fiber, men som inte kunde få fram textningen. Trots kontakter med kundtjänst hade de inte heller fått hjälp med att lösa problemet. De satt med abonnemang på tv-tjänster som inte var tillgängliga – och kände sig både lurade och illa bemötta. I mars 2020 lovade bolaget, efter hård kritik från HRF, att kunder som inte har tillgång till textning i sin Smartbox får byta till TV Hub, utan kostnad. Dessutom bad ansvariga hörselskadade om ursäkt för den bristande informationen om textning.

- **Skrivtolkning på distans i coronatider**

Behovet av skrivtolkning på distans har ökat när allt fler möten flyttar ut på nätet under coronapandemin. För att driva på utvecklingen och utbudet har HRF haft kontakter med alla tolkcentraler i landet. Tolkcentralerna har visat en stor vilja till att utveckla verksamheten.

- **Symbol för skrivtolkning**

I januari 2020 publicerade Svenska Institutet för Standarder (SIS) en grafisk symbol för skrivtolkning som svensk standard SS 30600:2015/T3:2020. Initiativet till symbolen kom från HRF, som också tog fram formen – en stiliserad pratbubbla, formad som en bildskärm med textrader. Symbolen kan bidra till att höja skrivtolkningens status och synlighet, Skrivtolkning har länge hamnat i skymundan. Arrangörer och andra ansvariga vet sällan att denna möjlighet finns. Det är inte heller en självklarhet för många hörselskadade och döva. Det här vill HRF ändra på och har därför arbetat för och nu lyckats få symbolen som standard, på samma sätt som symbolerna för teckenspråktolkning och teleslinga.

- **Slingkollen**

Slingkollen är en HRF-satsning för fler och bättre teleslingor (hørslingor) i lokaler runt om i landet. I praktiken handlar det om att HRFs föreningar besöker olika allmänna lokaler och kollar om teleslingorna fungerar. Resultaten listas sedan på HRF-sajten slingkollen.se. I början på 2020, innan arbetet avstannade på grund av pandemin, kom det in ett 40-tal slingkollar och det totala antalet listade lokaler på slingkollen.se uppgick vid årets slut till drygt 450. Genom Slingkollen ökar HRF kunskapen om tillgänglighet för hörselskadade och väcker opinion för teleslingor och andra hörselsmarta lösningar.

- **Tillgängliga brand- och utrymningslarm**

Tillgängliga brand- och utrymningslarm har en avgörande betydelse för hörselskadades trygghet. Detta har vi uppmärksammat och drivit krav på i flera Standardiseringskommittéers internationella standardiseringsarbete för byggd miljö. Arbetet har bland annat resulterat i att en EU-standard gällande tillgänglighet och användbarhet i byggd miljö, EN 17210, blev antagen.

- **Hörselsmart kommunikation i en pandemi**

I juni genomförde HRF en undersökning i samarbete med Novus Opinion, för att få en bild av hur hörselskadade upplever sin situation under coronapandemin. Undersökningen bestod av två webbenkäter som besvarades av personer med hörselnedsättning, dels drygt 2 500 HRF-medlemmar, dels knappt 1 200 som inte var medlemmar.

Undersökningen visade att coronapandemin har haft en negativ effekt på hörselskadades möjligheter att kommunicera med andra. Avstånd, plexiglas, munskydd, social isolering med mera innebar ökade praktiska kommunikationsproblem i vardagen, vilket gjorde att ungefär varannan hörselskadad upplevde mindre delaktighet och sämre livskvalitet. Utanförskapet ökade, konstaterade HRF.

För en trygg och hörselsmart kommunikation har HRF drivit ett intensivt påverkansarbete, spridit tips och råd samt haft täta kontakter med flera myndigheter och aktörer, bland annat 1177 Vårdguiden, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), SOS Alarm och Socialstyrelsen i syfte att sprida kunskap och driva opinion för att hörselskadades behov ska tillgodoses under coronapandemin.

HRF har fört samtal med både ansvariga myndigheter och public service-företagen om att krisinformation och samhällsviktiga nyheter måste vara textade. Efter krav från HRF började Folkhälsomyndigheten texta sina presskonferenser. Nu direkttextas (skrivtolkas) alla Folkhälsomyndighetens pressträffar på webben. De textas även i SVT, som direkttextar alla sina extrasändningar.

HRF har också tagit fram "Hörselsmarta tips i coronans tid". Efterfrågan har varit stor på HRFs hörselsmarta tips och råd för en fungerande kommunikation när alla invånare i Sverige uppmanats hålla fysiskt avstånd till andra.

Arbetsliv

- **Ansvarig minister lovar bättre tolkservice i arbetslivet**

HRF, tillsammans med andra hörsel- och dövorganisationer, har arbetat länge för att staten och regionerna ska åtgärda de allvarliga bristerna i dagens tolktjänst. Det är ofta oklart vart man ska vända sig för att få tolk och vem som ska betala för det. Hörselskadade, döva och dövblinda

kommer ofta i kläm mellan landstingets tolkcentral, arbetsförmedlingen, arbetsgivare, utbildningsanordnare och andra parter. Detta får särskilt allvarliga konsekvenser inom arbetslivet, där det händer att arbetstagare inte kan göra sitt jobb, missar anställningar och får andra problem.

Efter år av intensivt påverkansarbete av Hörselskadades Riksförbund, Sveriges Dövas Riksförbund och andra förbund kan vi nu hoppas på resultat. Vid årsskiftet 2019/2020 lovade ansvarigt statsråd bättre tolktjänst i arbetslivet och efter sommaren 2020 tillsattes en ny tolkutredning. En särskild utredare ska ta fram förslag på långsiktig handlingsplan och lagändringar för "Förstärkt tolktjänst för jämlikhet och delaktighet".

- **Möjlighet till hjälpmedel i arbetslivet**

Hörselskadades möjlighet att få nödvändiga arbetshjälpmedel hotas av att Allmänna Ombudet, AO, under 2020 till Förvaltningsrätten överklagade ett beslut från Försäkringskassan med motiveringen att begreppet rehabilitering tolkas för generöst. Enligt AO:s tolkning skulle hjälpmedel endast kunna ges till personer som varit sjukskrivna eller deltagit i medicinskt relaterad process. Något som skulle få stora och negativa konsekvenser för hörselskadade i arbetslivet och försämra möjligheten för många hörselskadade att få hjälpmedel. Helt fel, menade HRF som gjorde en egen inlägga i fallet. Där framhålls att hjälpmedel ska ges så tidigt som möjligt, bland annat för att förhindra sjukskrivning. HRF menar också med stöd av förarbeten till gällande lagstiftning att det var så Riksdagen avsåg att lagen ska tolkas. Förvaltningsrätten beslutade till fördel för Försäkringskassan, och landets hörselskadade kan pusta ut tills vidare. AO har dock överklagat till Kammarrätten.

- **Juridiskt stöd till hörselskadade**

HRF erbjuder hörselskadade som är medlemmar möjlighet att få stöd och råd av HRFs juridiske konsult när det gäller socialförsäkringsfrågor, framför allt när det gäller ärenden som rör arbets-skador, sjukersättning och vårdbidrag.

Bara under 2020 hanterade HRFs jurist 17 ärenden. Flera av de ärenden juristen har drivit under de gångna åren har varit principiellt viktiga. En del har fått prejudicerande betydelse för andra hörselskadade.

Målområde: Vård, omsorg och trygghet

- **Fler hörselinstruktörer**

Äldre hörselskadade får alldeles för lite stöd i dag, bland annat saknas hörselinstruktörer i många kommuner. Därför har HRF, både på riksplanel och i lokala föreningar, arbetat för att påverka kommuner att inrätta och behålla hörselinstruktörstjänster. Det har gett goda resultat på en del håll, med löften och beslut om att stärka resurserna för äldre hörselskadade. Samtidigt är problemen stora i många kommuner, utan tillgång till hörselinstruktörer.

Under 2019 lade den folkhögskola som genomfört utbildningar för syn- och hörselinstruktörer under flera år ner utbildningen. För att säkerställa fortsatt tillgång till syn- och hörselinstruktörskompetens genomför HRF i samarbete med Synskadades Riksförbund en pilotutbildning under vintern 2020 och våren 2021.

- **Hörselskadekunskap och kommunikationslösningar i vård och omsorg.**

Under coronapandemin har HRFs gedigna kunskaper om hörselsmarta lösningar haft stor betydelse. När hela samhället, inte minst vården och omsorgen, ställdes inför en smitta som krävde avstånd och skyddsutrustning uppstod mycket allvarliga kommunikationsproblem, som särskilt drabbade hörselskadade. Andelen med hörselnedsättning är dessutom mycket stor i riskgrupperna över 70 år, som utgjorde en stor andel av de som blev svårt sjuka i covid-19.

Genom att sprida kunskap, upplysa ansvariga och uppmärksamma kommunikationsfrågorna i media har HRF arbetat för att minska de stora risker som hörselskadade utsätts för när kommunikationen brister i vård och omsorg.

HRF har också bistått Socialstyrelsen, andra myndigheter och äldreomsorgen runt om i landet med tips och råd om hörselsmart kommunikation vid fysiskt avstånd och skyddsåtgärder, som till exempel plexiglas. Bland annat tog HRF fram webbsidan ”Råd till äldreboenden om hörselsmarta besök i coronatider” som sedan Socialstyrelsen hänvisade till. I juli hjälpte vi Socialstyrelsen ta fram och utveckla en animerad film med tips om hörselsmart kommunikation i coronatider, riktad till äldreboenden. Filmen spreds i olika sociala medier och hänvisade bland annat till HRF.

- **Chattfunktion för 1177 på gång**

HRF har länge drivit krav på att hörselskadade ska kunna kontakta hälso- och sjukvården via sms och andra textlösningar. Och våren 2020 blev frågan ännu mer akut, när pandemin kom till Sverige. Då hänvisades allmänheten till 1177, regionernas sjukvårdsupplysning – och dit går det bara att ringa. Hörselskadade kan inte nå 1177 via chatt i de flesta regioner. Det är allvarligt, anser HRF, som har riktat hård kritik mot bristen på textkommunikation. I maj gick HRF ut i Ekot, Dagens Medicin och olika lokala medier med hård kritik mot regionernas bristande tillgänglighet. Det kom då fram att flera regioner hade efterfrågat chattfunktion i 1177, men att Inera, företaget som sköter den tekniska 1177-plattformen åt regionerna, inte kunde erbjuda en fungerande lösning.

Och kritiken satte hjulen i rullning. Nu har HRF fått besked från Inera att en chattfunktion för 1177 är på gång. En upphandling påbörjas efter nyår och målsättningen är att ha en lösning på plats hösten 2021.

Kunskap, forskning och utveckling

- **1,2 miljoner till hörsselforskningen**

HRFs stiftelse Hörsselforskningsfonden delade 2020 ut 1,2 miljoner kronor i anslag till fyra projekt inom teknisk, medicinsk och beteendevetenskaplig forskning inom hörselområdet. Projekten handlade om tidig upptäckt av hörselnedsättning hos barn, om hörselsituationen på äldreboenden, om ljudkänslighet och ljudtrötthet bland personal i kvinnodominerande yrken och om hörselskadades förmåga att koda ljudsignal beroende på ålder. Dessa medel är baserade på gåvor som kommit in via HRFs insamlingsverksamhet.

Hörsselforskningsfondens styrelse, består av ledande forskare och representanter för HRF.

- **Utvärdering av hörselvårdens kvalitet**

HRF äger Forskningsinstitutet Hörselbron, som har ansvar för det nationella kvalitetsregistret för hörselrehabilitering för vuxna. Hörselbrons undersökningar visar hörselvårdens kvalitativa utveckling, vilket har stor betydelse för regionernas uppföljningsarbete.

Kunskapsspridning samt råd och stöd

- **Hörselsmarta möten på distans**

HRF bedriver en bred verksamhet med kunskapsspridning, utbildningar och föredrag. När pandemin förhindrade fysiska träffar ställde vi om och vår verksamhet tagit stora utvecklingskliv i att erbjuda hörselsmarta webinarier och möten. Lathundar och information för hörselsmarta distansmöten med tips och råd om ljud, ljus och placering i bild samt tolkning har tagits fram och spridits både inom och utanför organisationen.

- **Föredrag med hörselsmart upplysning**

Under 2020 höll förbundet några externa föredrag om tillgänglighet och delaktighet. På grund av coronapandemin genomfördes de i form av videomöten. Bland annat "Hörselsmarta möten" för partnerskapsorganisationen Ideell Arena och "Handfasta råd för hörselsmart gemenskap", för funktionärer från de tre stora pensionärsorganisationerna PRO, SKPF och SPF Seniorerna, inom ramen för deras projekt "Inte ensam".

- **Utveckling av utbildning och nätverk på distans**

Pandemin ledde till att vi fick ställa om organisationen till att nätverka och erbjuda utbildningar för aktiva inom förbundet på distans. Över 150 deltagare har nätverkat och fått nya kunskaper genom tillgängliga webinarier och nätverksträffar. Inför dessa tillfällen erbjöds support till alla deltagare då många inte var bekanta med tekniken.

- **Premiär för HRF Talks**

Hörselveckan brukar vara ett utmärkt tillfälle för föreningar och distrikt att anordna aktiviteter, värva medlemmar, erbjuda hörseltester samt synliggöra HRF och hörselskadade på olika sätt. Men under coronaåret 2020 var det inte möjligt att skapa lokala mötesplatser på samma sätt som tidigare. Förbundet valde därför att bjuda in hela HRF-Sverige till en gemensam, webbsänd aktivitet under Hörselveckan, den 12–18 oktober: "HRF Talks". "HRF Talks" var en serie av sju filmade, textade föredrag, med både forskare och "vanliga" hörselskadade, syftade till att ge medlemmar och andra intresserade kunskap, inspiration och hörselsmarta idéer. Ämnena som togs upp var bland annat tinnitus, arbetsliv, cochleaimplantat, Menières sjukdom, hörapparater, identitet och hörselsmarta råd.

Gensvaret var mycket positivt. Antalet personer som såg premiärerna på Facebook växlade mellan 500 och 50 personer de olika dagarna. Men många har tittat i efterhand; "HRF Talks" hade vid årsskiftet 2020/2021 nästan 3 000 visningar på YouTube och 4 000 lite längre visningar på Facebook.

- **Stöd och vägledning via Hörsellinjen**

HRFs rådgivningstjänst Hörsellinjen är en del av HRFs arbete för att stärka hörselskadade med fakta och råd om möjligheter och rättigheter. Det är också en viktig kanal för att sprida hörselskadekunskap i samhället.

Hörsellinjen, HRFs rådgivningstjänst hade drygt 2 500 kontakter via telefon eller e-post under 2020. Många söker också fakta och råd i HRFs kunskapsbank på hörsellinjen.se som hade 230 000 unika besökare under året. De vanligaste frågorna till Hörsellinjen gäller hörselvård, tinnitus, tillgänglighet och rättigheter i arbetslivet.

Under 2020 fick Hörsellinjen en central roll i HRFs arbete med att sprida information och råd om att skapa hörselsmart kommunikation i coronatider. Distanseringen ledde till oönskad isolering och såväl hörselskadade som anhöriga fick hjälp med olika kommunikationsproblem och råd om telefoni, hjälpmedel, videosamtal, textning, tv-hjälpmedel med mera. Många hörselskadade fick stöd i sin oro för att inte kunna kommunicera med vården i händelse av sjukdom eller för att kunna söka den hörselvård de behövde, eftersom det kunde innebära risk för smitta. Andra hade problem med att få hörselvård, eftersom hörselvården i delar av landet hade personalbrist eller sa nej till patienter i riskgrupp.

Oro kan också vara en förklaring till att andelen frågor om tinnitusbesvär ökade något under året. Coronapandemin, med isolering, oro och sjukdom, har lett till förvärrad tinnitus hos en av tre, visar en internationell studie (Frontiers in Public Health, november 2020). Det har hela tiden varit svårt att få tinnitusbehandling i de flesta regioner – och dessa brister blev inte mindre under coronapandemin. Precis som tidigare år var Hörsellinjen därför lite av en livlina för personer med tinnitusbesvär.

Hur vet vi om HRF gör framsteg?

HRF bevakar noga samhällsutvecklingen och de politiska processerna på riks-, landstings- och kommunnivå, för att följa upp vilka effekter vårt arbete och vår verksamhet får. Det gör vi framför allt genom:

- bevakning av politiska förslag och beslut
- bevakning av nyheter, samhällsdebatt och sociala medier
- egna kartläggningar och undersökningar (bland annat insamling av statistik från hörselvården i samtliga landsting/regioner)
- sammanställning av fakta och statistik från andra källor (myndigheter, Statistiska Centralbyrån med mera)
- aktuell forskning (bland annat via Hörselforskningsfonden, tillsammans med ledande forskare inom olika områden)
- insamling av hörselskadades erfarenheter, bland annat via HRFs föreningar och distrikt, Hörsellinjen och HRFs diskussionsgrupper på Facebook
- opinionsundersökningar om allmänhetens inställning till/kännedom om hörselskadade och HRF

För HRF handlar framgångar i hög grad om att få igenom beslut och ställningstaganden som stärker hörselskadades rättigheter och möjligheter. Men viktiga framgångar av detta slag kan inte alltid kvantifieras eller mätas med nyckeltal – som till exempel när Filmstaden beslutade att börja visa alla svenska biofilmer med text, eller när SVT började texta alla regionala nyhetssändningar, eller när Socialstyrelsen ställde sig bakom HRFs kritik mot systemet ”Fritt val av hjälpmedel”, eller när riksdagen beslutade att telefonförsäljning endast får ske efter skriftligt godkännande.

Inför varje verksamhetsår görs en utvärdering av det gångna året, en analys av samhällsutvecklingen och aktuella frågor samt det uppdrag som kongressen gett förbundet. Utifrån detta görs en verksamhetsplan för det kommande året. Inför HRFs kongress vart fjärde år görs en omvärldsanalys och en

långsiktig resultatutvärdering. Den utgör grunden för förbundsstyrelsens förslag till nya mål och färdriktningar för framtiden.

I vår effektrapport 2020 har vi kunnat berätta om flera framgångar tack vare HRFs arbete:

- 40 000 personer har testat hörseln tack vare HRFs "Hörseltestaren".
- Två tunga instanser i Skåne, Etiska rådet och Skånes revisorer, gav HRF rätt i att det finns stora problem med "Fritt val"-systemet och uppmanade regionpolitiker att ta tag i problemen.
- Från september måste alla offentliga webbar ha textning på sina videos och enskilda kan ställa krav där tillgängligheten brister.
- Riksdagen antog den moderniserade radio- och tv-lagen som innebär att textningskrav kan ställas på beställ-tv (play-tjänster) och därmed också på olika typer av webb-tv sändningar.
- 2018 års tryck- och yttrandefrihetskommitté lade fram förslag helt enligt HRFs krav på teknikneutral vidaresändningsplikt av textningen samt ändring i yttrandefrihetsgrundlagen som möjliggör för regeringen att ställa krav på Sveriges Radio att tillhandahålla textning/transkribering av deras sändningar på sin webbplats.
- SVT började texta sina regionala nyhetssändningar.
- Bättre hörbarhet i SVT:s program utvecklades genom funktionen "Tydligare tal".
- Sveriges Radio öppnade upp för tester i syfte att tillgängliggöra deras radioprogram i textform.
- Boxer erbjuder hörselskadade att byta till tillgängliga abonnemang och ber hörselskadade om ursäkt för bristande information om textning.
- HRFs förslag till symbol för skrivtolkning publicerades av Svenska Institutet för Standarder (SIS).
- En upphandling av chattfunktion för 1177 är på gång med målsättning att ha en lösning på plats kommande år.
- Ansvarig minister uttalar en avsikt att uppnå bättre tolktjänst i arbetslivet.
- Våra hörselsmarta tips och råd för fungerande kommunikation i coronatider har fått spridning och gett stöd till både politiker, myndigheter och enskilda.
- 230 000 unika besökare har kunnat söka kunskap, tips och råd på hörsellinjen.se
- Vi har gett 1,2 miljoner kronor till forskning inom hörselområdet.